C/2025/6697

12.12.2025

EUROOPA KESKPANGA ARVAMUS,

7. november 2025,

seoses ettepanekuga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest perioodil 2028–2034 (programm „Perikles V“) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2021/840

(CON/2025/34)

(C/2025/6697)

Sissejuhatus ja õiguslik alus

8. ja 15. oktoobril 2025 sai Euroopa Keskpank (EKP) vastavalt Euroopa Liidu Nõukogult ja Euroopa Parlamendilt taotluse avaldada arvamust seoses ettepanekuga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest perioodil 2028–2034 (programm „Perikles V“) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2021/840 ([1]) (edaspidi „kavandatav määrus“).

EKP arvamuse andmise pädevus põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 133, mille kohaselt, ilma et see piiraks Euroopa Keskpanga volitusi, kehtestavad Euroopa Parlament ja nõukogu vajalikud meetmed euro kasutamiseks ühisrahana ning kõnealused meetmed võetakse vastu pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga. EKP nõukogu on käesoleva arvamuse vastu võtnud kooskõlas Euroopa Keskpanga kodukorra artikli 17.5 esimese lausega.

1. Üldised märkused

1.1. EKP võtab teadmiseks, et kavandatav määrus asendab praeguse programmi „Perikles IV“ aastateks 2021–2027, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/840 ([2]). Programmi „Perikles V“ kohaldatakse 2028. aastast kuni 2034. aastani.

1.2. EKP kordab oma seisukohta, mille kohaselt on programmi „Perikles“ näol tegemist vajaliku täiendusega EKP, Europoli ja riigi ametiasutuste tegevusele võitluses euro pangatähtede ja müntide võltsimise vastu ([3]). EKP on veendunud, et programm „Perikles V“ aitab jätkuvalt kaasa euro pangatähtede ja müntide tervikluse säilitamisele ning euro ühisrahana kasutamist ähvardavate võimalike ohtude vastu võitlemisele.

1.3. EKP rõhutab oma aktiivset osalemist euro pangatähtede võltsimise vastases võitluses. Eelkõige töötab EKP euro pangatähtede jaoks välja pangatähe kujunduse ja turvaelemendid, mille alusel saavad nii laiem üldsus kui ka eksperdid eristada ehtsaid pangatähti võltsingutest ning mis aitavad võltsimist ennetada.

1.4. Esimene euro pangatähtede seeria võeti kasutusele 1. jaanuaril 2002. Teise seeria – Euroopa seeria – pangatähti on järk-järgult kasutusele võetud alates 2013. aastast. Täiustatud turvaelementidega pangatähtede kasutusele võtmise ette valmistamiseks on EKP ja eurosüsteemi riikide keskpangad töötanud välja teavitusmeetmed pangatähtede seadmete tootjatele ja tarnijatele, samuti kommertspankadele, jaemüüjatele ja muudele igapäevaselt pangatähtede seadmeid kasutavatele isikutele ja sularahakäitlejatele. Lisaks pakub EKP koolitusprogramme ja -materjale professio-

([1]) COM(2025) 462 final.

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/840, 20. mai 2021, millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest aastatel 2021–2027 (programm „Perikles IV“) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 331/2014 (ELT L 186, 27.5.2021, lk 1, ELI: ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/840/oj).

([3]) Vt Euroopa Keskpanga arvamuse CON/2006/35, 5. juuli 2006, Euroopa Liidu Nõukogu taotlusel, seoses ettepanekuga kahe nõukogu otsuse kohta, mis käsitlevad vahetus-, abi- ja koolitusprogrammi euro kaitsmiseks võltsimise eest (programm Perikles) (ELT C 163, 14.7.2006, lk 7) punkt 1, Euroopa Keskpanga arvamuse CON/2012/17, 2. märts 2012, seoses ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest (programm Perikles 2020) (ELT C 137, 12.5.2012, lk 7) punkt 1.1 ning Euroopa Keskpanga arvamuse CON/2018/35, 16. august 2018, seoses ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest (programm „Perikles IV“) (ELT C 378, 19.10.2018, lk 2) punkt 1.2. Kõik EKP arvamused avaldatakse EUR-Lexis.

naalsete sularahakäitlejate täienduskoolituste läbiviimiseks. Teavet kujundus- ja turvaelementide kohta jagatakse pärast pangatähtede uue seeria kasutusele võtmist ka laiema üldsusega. EKP valmistab praegu ette euro pangatähtede uut seeriat, et tagada nende turvalisus, tõhusus ja kestlikkus. Protsessis osalevad aktiivselt nii üldsus kui ka eksperdid. Lõpliku otsuse uue temaatika ja kujunduse kohta teeb EKP nõukogu. Euro pangatähtede uue seeria kasutuselevõtu kuupäev otsustatakse edaspidi.

1.5. Täiendavalt analüüsib EKP euro pangatähtede võltsingute uusi liike oma võltsimise analüüsi keskuses (CAC) ning kasutab saadud teadmisi õiguskaitseasutuste nõustamiseks. CAC koordineerib kõikide euro võltsingute kohta teadaolevate tehniliste ja statistiliste andmete edastamist asjaomastele isikutele.

1.6. Võltsijad kasutavad muu hulgas mitmesugust digitaalse pilditöötluse riist- ja tarkvara. Keskpankade ühise võltsimise ennetamise töörühma liikmena toetab ja kasutab EKP võltsimise ennetamise tehnoloogiaid, mis takistavad kaitstud pangatähtede kujutise salvestamist ja reprodutseerimist.

1.7. EKP nõustub, et uutele võltsimisohtudele tuleb pöörata pidevat tähelepanu. Seetõttu väljendab EKP heameelt selle üle, et programmi „Perikles V“ eesmärk on võidelda võimalike digieurot ähvardavate ohtude vastu, kui see peaks tulevikus käibele tulema, et säilitada euro usaldusväärsus kõikides vormides. Samuti tervitab EKP asjaolu, et programmi eesmärkides võetakse arvesse nii tehisintellektist tulenevaid ohte kui ka selle pakutavaid uurimisvõimalusi. Rahastamiskõlblikud meetmed peaksid hõlmama võimalikke tulevasi arenguid asjaomastes valdkondades.

2. **Konkreetsed märkused**

2.1. Kavandatava määruse pealkirja ja artiklit 1 tuleks laiendada, et lisada viide muudele võimalikele ohtudele seoses uute arengutega, sealhulgas tulevase digieuro osas, kooskõlas kavandatava määruse põhjendusega 12, artikli 2 lõikega 2 ja lisaga.

2.2. Kavandatava määruse artikli 7 kohaselt rakendatakse programmi „Perikles V“ kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 ([4]), kas täites eelarvet otse või kaudselt koos kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega. Kavandatava määruse seletuskirja kohaselt täiendab programm „Perikles V“ EKP ja Europoli algatusi ja on nendega kooskõlas. Sellega seoses on väga oluline tagada järjepidevus ning vältida tarbetut dubleerimist teiste pädevate asutuste – eelkõige EKP ja Europoli – poolt pangatähtede ja müntide võltsimise valdkonnas võetud asjakohaste meetmetega. Seetõttu peaks komisjon programmi „Perikles V“ raames rahastamiskõlblike meetmete rakendamisel kaaluma olemasolevaid ja kavandatavaid EKP ja Europoli meetmeid seoses ühisraha ähvardavate ohtudega, nagu võltsimine ja sellega seotud pettused, sealhulgas võltsitud pangatähtede tootmine ja levitamine. See on kooskõlas määruse (EL) 2021/840 artikli 4 lõikega 2, mis kavandatava määrusega kehtetuks tunnistatakse. EKP julgustab komisjoni maksimaalselt ära kasutama EKP kogemust koolituste läbiviimisel ja euro pangatähti käsitleva teabe jagamisel ning tagama, et kavandatav määrus sätestab EKP maksimaalse kaasatuse kõikides asjaomastes küsimustes.

2.3. Samuti soovib EKP programmi „Perikles V“ sidusrühmade vahelise hästitoimiva koostöö tõttu korrata oma seisukohta, mille kohaselt oleks komisjonil otstarbekas teha koostööd EKP ja Europoliga ning kaasata nad programmi „Perikles V“ raames rahastatavate meetmete üle otsustamise protsessi, eelkõige algatuste ühisesse läbivaatamisse. See väldiks programmi „Perikles V“, muude asjakohaste programmide ja EKP koolitustegevuse võimalikku dubleerimist ja kattumist ([5]). Koostöö soodustaks ühise strateegia välja töötamist euro võltsimise ja

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL, Euratom) 2024/2509, 23. september 2024, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

([5]) Vt Euroopa Keskpanga arvamuse CON/2005/22, 21. juuni 2005, Euroopa Liidu Nõukogu taotlusel, seoses ettepanekuga kahe nõukogu otsuse kohta, mis käsitlevad vahetus-, abi- ja koolitusprogrammi euro kaitsmiseks võltsimise eest (programm Perikles) (ELT C 161, 1.7.2005, lk 11) punkt 8, arvamuse CON/2006/35 punkt 2.2, arvamuse CON/2012/17 punkt 2.4 ja arvamuse CON/2018/35 punkt 2.2.

sellega seotud pettuste vastu võitlemisel. Seetõttu tuleks kavandatava määruse artikli 8 lõiget 1 muuta, et näha elluviidava tegevuse osas ette komisjoni eelnev konsulteerimine peamiste asjaosalistega, sealhulgas EKP ja Europoliga. Komisjon peaks andma EKP-le piisavalt aega kavandatava määruse artikli 8 lõike 1 ja lisa punktide 1 ja 3 kohaselt võetavaid meetmeid käsitlevate dokumentidega tutvumiseks ([6]).

2.4. Samuti tuleks muuta kavandatava määruse artikli 4 lõiget 2, et näha ette eelnev konsulteerimine peamiste asjaosalistega, sealhulgas EKP ja Europoliga, kui komisjon kasutab lisavahendeid kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 eelarve otseseks või kaudseks täitmiseks kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksuste osas.

2.5. EKP soovib rõhutada vajadust 1) EKP järjepidevaks kaasamiseks programmi hindamisaruannete koostamisse, et võtta arvesse EKP võetud meetmeid ja EKP aktiivset osalemist võltsimise ja pettuste vastases võitluses, 2) saada tagasisidet üksustelt, kes koos komisjoniga aktiivselt osalevad asjakohaste meetmete väljatöötamisel, et tagasisidet hindamisaruannetes ja teatistes kohaselt arvesse võtta, 3) EKP kursis hoidmiseks programmi tuleviku kujundamisel ja 4) EKPga konsulteerimiseks enne mis tahes delegeeritud õigusaktide vastuvõtmist raamistiku järelevalve ja hindamisega seotud sätete kujundamiseks. Selles osas märgib EKP, et aluslepingu artikli 133 kohaselt peab EKPga konsulteerima enne euro ühisrahana kasutamiseks vajalike meetmete sätestamist. Asjaomane kohustus ei ole piiratud kavandatava määrusega, vaid kohaldub kõikidele delegeeritud õigusaktidele, mis käsitlevad alusaktides määratletud vastutusvaldkondi. Kuna EKPga peab kavandata määruse osas konsulteerima vastavalt aluslepingu artiklile 133, tuleks EKPga konsulteerida ka enne mis tahes delegeeritud õigusakti vastuvõtmist, mis sisaldab rakendusmeetmeid, mille eesmärgiks on euro kaitsmine võltsimise ja pettuste eest ning mis on seetõttu vajalikud euro kasutamiseks ühisrahana.

2.6. Lõpetuseks teeb EKP artikli 8 lõikes 5 osutatud meetmete osas, mis on lisatud kavandatava määruse lisa punktidesse 1 ja 2, ettepaneku lisada ühismeetmed võltsitud pangatähtede ja müntide tootmisele väljaspool euroala ja nende turustamisele euroalal. Kavandatava määruse seletuskirjas on märgitud, et kuigi igal aastal avastatud võltsitud euro pangatähtede keskmine arv on endiselt kontrolli all, on vaja jätkuvat valvsust, mida näitavad kvaliteetsete võltsitud eurode ja turvaelementide üha paremast kättesaadavusest internetis/pimevõrgus, muudetud kujundusega pangatähtede esile kerkimisest ning sagedaste võltsimisjuhtumitega riikidest, nt Türgi ja Hiina.

Teksti redaktsiooni ettepanekud, mille puhul EKP on soovitanud kavandatavat määrust muuta, on esitatud eraldi tehnilises töödokumendis koos selgitustega. Tehniline töödokument on avaldatud inglise keeles EUR-Lexis.

Frankfurt Maini ääres, 7. november 2025

EKP president
Christine LAGARDE

([6]) Vt arvamuse CON/2012/17 punkt 2.5 ja arvamuse CON/2018/35 punkt 2.2.